







































**MOKINIO, BESIMOKANČIO KELININKO SPECIALYBĖS,  
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA  
Nr.2-10**









**I. BENDRI REIKALAVIMAI**

1.  Vykdyti Marijampolės PRC darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda profesijos mokytojas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.
2. Praktinių užsiėmimų metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.
3. Palaikyti tvarką darbo vietoje.
4. Darbo vietoje neturi būti pašalinių žmonių.
5. Mokinys privalo dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis
6. Mokiniui draudžiama dirbti pneumatiniiais ir elektriniais įrankiais, naudotis įrengimais, jei jis nėra apmokytas, neinstrukuotas, kaip reikia saugiai dirbti šiais įrankiais ir įrengimais.
7. Darbo metu užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, stebėti praėjimų ir pravažiavimų saugumą.
8. Draudžiama be profesijos mokytojo žinios patikėti darbo priemones kitam asmeniui, savavališkai atlikinėti darbus nesusijusius su užduoties vykdymu. Pasišalinti iš darbo vietos galima tik gavus profesijos mokytojo leidimą.
9. Mokinys turi žinoti mokykloje, įmonėje, darbo vietose (objektuose) esančius saugos ir sveikatos apsaugos ženklus bei vykdyti tai, ką tie ženklai nurodo.


Simbolis	Reikšmė	Simbolis	Reikšmė
<b>ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI</b>			
	Bendrasis įspėjamasis ženklas		Įspėjimas. Elektros srovės poveikis
	Įspėjimas. Judančios mašinos dalys		Įspėjimas. Pavojus prispausti
	Įspėjimas. Krentantys daiktai		Įspėjimas. Pavojus nukirsti pirštus
	Įspėjimas. Galima susižeisti galvą		Įspėjimas. Karšti paviršiai
	Įspėjimas. Slidus paviršius		Įspėjimas. Pavojus įkristi

	Įspėjimas. Kenksminga arba dirginanti medžiaga			Įspėjimas. Degi medžiaga
<b>ĮPAREIGOJAMIEJI ŽENKLAI</b>				
	Bendrasis privalomasis veiksmas			Skaityti gamintojo pateiktą įrenginio eksploatavimo instrukciją, aprašymą
	Būtina vilkėti apsauginius drabužius			Būtina avėti apsauginius batus
	Būtina naudoti apsauginius akinius			Būtina mūvėti apsaugines pirštines
	Būtina dėvėti apsauginį šalną			Būtina dėvėti kepuraitę
<b>DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI</b>				
	Bendrasis draudžiamasis ženklas			Eiti pašaliniais asmenims draudžiama
	Draudžiama naudoti ugnį, atvirą šviesos šaltinį			Draudžiama rūkyti
<b>INFORMACINIAI ŽENKLAI</b>				
	Rinkimosi vieta			Rūkymo vieta
	Pirmoji pagalba			Skubios pagalbos telefonas
	Evakuacinis išėjimas tiesiai			Avarinis išėjimas
	Evakuacinis išėjimas į kairę			Evakuacinis išėjimas į dešinę
	Gesintuvas			Gaisrinės žarnos ritinys
	Gaisrinis hidrantas			Gaisro aliarmo skelbimo vieta

10.  Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Technikos ir įrengimų eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas. Netvarkinga technika, neapsaugotos besusukančios dalys.	Galimos traumos, sunkūs sužeidimai.	Kelio mašinų techninė būklė turi būti periodiškai patikrinama, jo įrenginiai turi būti tvarkingi, atitinkantys automobilį pagaminusios gamyklos eksploatacijos reikalavimus. Nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
 Gaisro pavojus	Galimos traumos, nudegimai, sunkūs sužeidimai.	Kelio mašinų elektros įrangos būklė turi užtikrinti kontrolinių elektros prietaisų darbą, nesukelti elektros laidų ir gnybtų kibirkščiavimo; akumulatoriaus baterija turi būti gerai pritvirtinta, be įskilimų ir kitų pažeidimų.
 Cheminės medžiagos (benzinas, tepalai, išmetamosios dujos ir kt.)	Galimi apsinuodijimai.	Stengtis neįkvėpti cheminių medžiagų garų, esant galimybei stovėti, kad vėjas pūstų cheminių medžiagų garus nuo darbuotojo, o ne į jį. Tiesiogiai liečiantis su minėtomis cheminėmis medžiagomis, būtina rankas apsaugoti pirštinėmis. Nelaikyti uždaroje patalpoje Kelio mašinų su dirbančiu varikliu.
  Krentantys daiktai. Krovinio užgriuvimas. Pakeltas kroviny	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi. Nestovėti po pakeltu, keliamu kroviniu. Krovinių kėlimo zonoje dėvėti apsauginį šalmą.
Šlapias, duobėtas kelias, pavojingi kelio vingiai ir susiaurėjimai, stačios nuokalnės ir įkalnės, pavojingi kelkraščiai, intensyvus eismas ir t.t.	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Transporto priemonę vairuoti atsakingai, laikytis Kelių eismo taisyklių.
Neprognozuojami stichiniai gamtos reiškiniai, klimatinės sąlygos – vanduo, lapai, sniegas, ledas	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Būtina pasirinkti saugų judėjimo greitį, naudoti tvarkingas, atitinkančias metų laiką padangas.
 Kritimas iš aukščio	Galimi įvairūs sužeidimai.	Kritimas iš aukščio – galimos sunkios, net mirtinos traumos: palipimui naudoti tik stabilias, tvarkingas paaukštinimo priemones (kopėčias, lipynes), dirbant aukštyje, apžiūrint ir tvarkant tentą, būti atsargiam, dėvėti darbui skirtas asmenines apsaugos priemones. Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti.
  Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais, paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Esant slidžioms grindims (kabinos, laiptų, praėjimų), nedelsiant jas išvalyti. Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais.
Nuovargis ir mieguista vairuojančiojo būklė, sveikatos sutrikimai	Galimos avarijos, traumos, sunkūs sužeidimai.	Būtina pasirinkti saugų judėjimo greitį. Reikalui esant sustoti pailsėti. Vairuojant transporto priemonę ar vairavimo pertraukų

		metu pasijutus blogai, pajutus ūmius ligos požymius ar pakilus darbuotojo kūno temperatūrai, nedelsiant sustoti pranešti tiesioginiam vadovui ir kviesti pagalbą.
Psichologinė įtampa, stresas, smurtas	Galimi susirgimai, ūminės arba lėtinės ligos.	Stengtis išvengti stresinių situacijų. Konfliktais spręsti taikiai. Dėl smurto galimi įvairūs kūno sužalojimai, todėl reikia vengti konflikto su chuliganiškai nusiteikusiais asmenimis. Apie juos pranešti policijai, tiesioginiam vadovui arba darbdaviui. Pranešimui apie pavojų turi būti mobilus telefonas ar kita ryšio priemonė.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai.	Nekelti vienam daiktų, krovinių viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą (reglamentuojamas krovinio svoris svyruoja nuo 3 iki 16 kilogramų moterims ir nuo 5 iki 25 kilogramų vyrams).
Nepalankios meteorologinės sąlygos	Galimi įvairūs susirgimai, nušalimai, traumos.	Įvertinti meteorologines sąlygas, apsirengti tinkamus šioms sąlygoms darbo rūbus, avalynę.
Darbas krovinių pakrovimo zonose (krovinių užgriuvimas), mechanizmų, transporto judėjimo zonose	Galimos avarijos ir traumos.	Nestovėti po keliamais ar kraunamais krovinių, saugotis judančio transporto, vaikščioti tik numatytais takais ir praėjimas.

11.  Mokinys privalo naudotis asmeninėmis apsaugos priemonėmis:

12. Transporto priemonėje turi būti pirmosios pagalbos rinkinys, gesintuvas, avarinio sustojimo ženklas, šviesą atspindinti signalinė liemenė (1 pav.).



1 pav. Saugumo rinkinys kelių statybos mašinos

13. Kelių statybos įranga turi būti aprūpinta tvarkingu įrankių ir įtaisų rinkiniu pagal techninius reikalavimus, tvarkinga, visiškai sukomplektuota, jų techninė būklė turi užtikrinti saugų jų darbą.

14. Susipažinti su priskirtos transporto priemonės gamyklos gamintojos pateiktais eksploataciniais reikalavimais, valdymo ir technologinių parametrų bei darbo režimų nustatymo įtaisais, jų žymėjimu, išdėstymu bei reikšmėmis, galimais darbo sutrikimais ir jų šalinimo būdais.

15. **PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ**, mokinys dirbantis su mechanizmais, privalo patikrinti jų techninę būklę ir įsitikinti:

15.1. ar visi mašinų mazgai patikimai įtvirtinti;

15.2. ar gera važiuoklės būklė;

15.3. ar pakankamai suteptos besitrinančios mechanizmų dalys ir agregatai;

15.4. ar nesisunkia kuras iš kuro bako ir kuro tiekimo sistemos, ar tvarkingi žibintai, garso ir šviesos signalai, ar pakanka vandens radiatoriuje.

15.5. Patikrinti kaip sureguliuoti mašinų stabdžiai, kaip dirba pakėlimo ir nuleidimo mechanizmai.

16. Patikrinimo metu apie pastebėtus defektus pranešti profesijos mokytojui.

17. Prieš variklio įjungimą reikia patikrinti ar nėra kokių nors daiktų ant važiuoklės ar kitų mašinos dalių, ar judėjimo kelyje nėra žmonių ar kitų kliūčių.

18. Prieš variklio įjungimą greičio perjungimo svirtis turi būti pastatyta į neutralią padėtį.

19. Darbuotojai, dirbantys su rankiniais įrankiais(kastuvais, grėbliais ir kt.) prieš pradėdami darbą turi įsitikinti jų tinkamumu naudojimui, atlikti jų apžiūrą.

20. **MOKINIO VEIKSMAI DARBO METU.** Reikalavimai žemės darbų mašinų ir mechanizmų darbuotojams(mašinistams):

20.1. jeigu kasant gruntą pasitaiko stambių akmenų, kelmų ar kitų kliuvinių, mašiną reikia sustabdyti ir juos pašalinti;

20.2. jei šie kliuviniai aptinkami iškasos šlaituose, žmonės ir mechanizmai perkeliama į saugią vietą ir tik tuomet kliūtis šalinama, vadovaujant darbų vadovui;

20.3. draudžiama mašinoms ir mechanizmams važiuoti arba stovėti grunto griuvimo zonoje;

20.4. viename darbo bare dirbant kelioms viena paskui kitą judančioms kelių tiesimo mašinoms, atstumas tarp jų turi būti ne mažesnis kaip 5m.

20.5. mokiniai, dirbantys su kelių tiesimo mašinomis, pamokos metu turi būti savo darbo vietoje. Palikti darbo vietą galima tik sustabdžius variklį ir įjungus neutralią pavarą;

20.6. **Skreperiai** kasti gruntą judančiais įkalnėn arba nuokalnėn, kurių nuolydis yra didesnis už nurodytą mašinos pase, draudžiama;

20.7. draudžiama dirbti su skreperiu šlapiuose molio gruntuose lyjant lietui ir iškrauti gruntą važiuojant atbuline eiga ant šlaito;

20.8. draudžiama skreperiu vežti žmones ir jiems būti tarp traktoriaus ir skreperio, negalima palikti savaeigio skreperio su veikiančiu varikliu be mašinisto;

20.9. važiuojant skreperiu, kaušas turi būti pakeltas nuo žemės ne mažiau kaip per 0,35m. Skreperis atkabina nuo vilkiko ,naudojant kėlimo įrangą, vadovaujant mechanikui;

21. **Buldozeriai.** Draudžiama kasti ir perstumti gruntą buldozeriais , judančiais įkalnėn arba nuokalnėn, kurių nuolydis yra didesnis kaip 30 laipsnių arba viršija nurodytą techniniame pase.

21.1. draudžiama dirbti su buldozeriu molinguose gruntuose lyjant;

21.2. visais atvejais, sustojus buldozeriui verstuvai turi būti nuleistas ant žemės. Būti po traktoriumi arba tarp verstuvo ir traktoriaus galima tik išjungus variklį.

22. Ekskavatoriai. Ekskavatoriai turi važiuoti išlygintu ir plakiruotu keliu, o jei būtina, kelias sutvirtinamas paklotu iš medienos arba skydais;

22.1. ekskavatorius, kurio kaušo talpa didesnė kaip 0,4 m<sup>3</sup> metro, leidžiama važiuoti per tiltus tik patikrinus jų stiprumą ir gavus leidimą;

22.2. ekskavatoriaus apžiūrai skirtos kopėčios ir pakopos turi būti sausos, ne tepaluotos ir tvarkingos;

22.3. ekskavatoriai darbo metu turi stovėti ant išlygintos horizontalios aikštelės su įjungtais vikšrų stabdžiais arba įtvirtinti inventorinėmis atramomis. Dėti po vikšrais ar ratais lentas, rąstus , akmenis ir kt. daiktus draudžiama;

22.4. važiuojančio ekskavatoriaus strėlė turi būti tiksliai nukreipta važiavimo kryptimi, o

kaušas pakeltas nuo žemės 0,5 – 0,7m.;

23. **Automobiliai.** Vairuotojui leidžiama privažiuoti su mašina į krovimo vietą prie ekskavatoriaus ir pakrovus ją nuvažiuoti, tik kai mašinistas duoda garsinį signalą;

23.1. krauti gruntą į automobilius reikia tik per užpakalinį arba šoninius bortus. Savivarčio Kelio mašinų kabina turi būti uždengta apsauginiu stogeliu.

24. **Savaeigiai greideriai.** Greideriai darydami staigų posūkį arba apsisukdami turi važiuoti minimaliu greičiu;

25. **Dangų tankinimas volais, plūktuvais.**

25.1. prieš pradėdamas važiuoti su volu arba jį stabdydamas mašinistas turi duoti signalą;

25.2. kai volai juda vienas paskui kitą, atstumas tarp jų turi būti ne mažesnis kaip 10 m.

Važiuojant volui nuokalne arba įkalne reikia įjungti pirmą pavarą ir naudoti stabdžius;

25.3. mašinistui važiuojant volu draudžiama:

25.4. naudoti rankinį stabdį;

25.5. remontuoti, tepti ir reguliuoti volą;

25.6. palikti volą su įjungtu varikliu;

25.7. laikyti kabinoje degalus ir tepalus.

25.8. jeigu darbo pertrauka trunka ilgiau kaip 6 val., volai nuvalomi, apžiūrimi, sustatomi į vieną eilę ir įjungiami stabdžiai;

25.9. atstumas tarp dirbančių volų turi būti ne mažesnis kaip 5 m., o tarp prasilenkiančių – ne mažesnis kaip 1 m.

25.10. volo mašinistas, važiuodamas darbininko, stovinčio arčiau kaip per 10 m., link, turi duoti jam garsinį signalą;

25.11. darbui su volais turi vadovauti profesijos mokytojas;

26. **Kelio dangų įrengimas.** Reikalavimai kelių statybos darbininkams, dirbantiems rankinėmis darbo priemonėmis:

26.1. dirbant skaldos klotuvui arba skirstytuvui draudžiama darbininkams būti klotuvo bunkeryje ir jį veikiantį valyti;

26.2. kelio dangos iš asfaltbetonio mišinių turi būti klojamos kruopščiai ir atidžiai, nes dėl aukštos mišinio temperatūros gali būti įvairių laipsnių nudegimų;

26.3. mokiniai turi dėvėti kombinezonus, pirštines ir darbinius batus su šilumą izoliuojančiomis medžiagomis;

26.4. iškraunant asfaltbetonio mišinį iš savivarčio Kelio mašinų į klotuvo bunkerį, asfaltbetonio klotuvas stabdomas, o darbininkai turi pasitraukti nuo bunkerio šoninių sienelių per 1–2 m.;

26.5. draudžiama valyti prilipusį asfaltbetonį prie judančio klotuvo bunkerio sparnų;

26.6. nešti asfaltbetonį semtuvais leidžiama ne toliau kaip 10 m. Draudžiama taisyti asfaltbetonio poringas vietas prieš judantį volą;

26.7. atliekant kelio tiesimo darbus, draudžiama mokiniams būti po kaušu ar strėle ir ekskavatoriaus veikimo zonoje arčiau kaip 5 m.;

26.8. kraunant gruntą į transporto priemonę, žmonėms draudžiama būti tarp žemkasių ir transporto priemonės;

26.9. pakeltas Kelio mašinų kėbulas valomas specialiais grandikliais arba kastuvais prailgintu kotu, stovint ant žemės;

26.10. prikabindami, atkabindami greiderį, keisdami peilius darbininkai turi dėvėti pirštines. Matuoti peilio iškyšą šlaitui nupjauti ir keisti peilio padėtį turi du darbininkai;

26.11. tankinant gruntą vibravimo plokštėmis, žmonėms draudžiama būti arčiau kaip 5

m. nuo darbo vietos. Negalima vibravimo plokščių spausti rankomis prie grunto paviršiaus

### 27. Šlaitų stiprinimas.

27.1. dirbant ant iškasų ir pylimo šlaitų, gilesnių kaip 3m. ir statesnių kaip 1:1 (jei šlaito paviršius drėgnas- statesnių kaip 1:2), reikia naudoti lipynes ir apsauginius diržus, kad darbininkai nenukristų ir nenuslinktų žemyn šlaito paviršiumi.;

27.2. stiprinant šlaitus reikia nuolat stebėti jų būklę, pastebėjus šlaitą slenkant, atsiradusias deformacijas arba išplovus, šlaitą reikia tuoj pat atstatyti ir sustiprinti.

28. **MOKINIO VEIKSMAI YPATINGAIS ATVEJAIS.** Avarijų, o kartu ir nelaimingų atsitikimų priežastimis gali būti mašinos ir jos darbo įrenginių gedimai, darbų saugos taisyklių nepaisymas, darbuotojų neatsargumas ir neatidumas, alkoholio vartojimas ir pan.;

29. Jeigu mašina įklimpo dirvoje, įvažiavo į griovį, vandens telkinį, apvirto nuokalnėje arba įkalnėje, buvo užpilta nuslinkusio grunto ir kt., reikia skubiai kviešti į pagalbą arčiausiai dirbantį darbuotoją, kad padėtų mašiną ištraukti. Apie įvykį būtina pranešti savo vadovybei.

30. Įvykus avarijai kelyje, visi susiję su ja dalyviai privalo:

30.1. nesukeldami papildomo pavojaus, nedelsiant sustoti, įjungti avarinė šviesos signalizaciją, o jeigu jos nėra – pastatyti avarinio sustojimo ženklą;

30.2. imtis reikiamų priemonių, kad būtų suteikta pagalba nukentėjusiems, prireikus iškviešti greitąją pagalbą, o jeigu tai neįmanoma – pasirūpinti, kad pakeliui važiuojančios transporto priemonės nugabentų nukentėjusį į artimiausią gydymo įstaigą;

31. **MOKINIO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ.** Mokiniai dirbantys su kelių statybos ir priežiūros mašinomis ir įrengimais, privalo:

31.1. nuvairuoti mašiną į stovėjimo vietą;

31.2. išjungti variklį, įjungti stabdžius;

31.3. apie darbo metu pastebėtus mašinos gedimus pranešti profesijos mokytojui.

32. Mechanizmų valymą, plovimą, tepimą apsauginio tepalo sluoksniu reikia atlikti naudojant asmenines apsaugos priemones, nedegius plovimo skysčius.

33. Užbaigus kloti asfaltbetonį, nuo visų kelių mašinų nuvalomos asfaltbetonio mišinio atliekos.

34. Įrankiai su kuriais buvo dirbama nuvalomi nuo nešvarumų ir padedami į saugojimo vietą. Darbo rūbai sukabinami į saugojimo spinteles.